



## les alqueries pèdia

### Fitxa per les alqueries pèdia / Museu de memòria oral

Nom/cognom	Juan Safont Ballester acompanyat per la seua dona, Mari-Carmen Molés Vicent
Any de naixement	1951
Títol	<i>Juan Safont, Gran Creu al Mèrit Agrari</i>
Categories	home, agricultura, comerç
Data i lloc de l'entrevista	Divendres 31 de març de 2023, ca l'entrevistat
Equip entrevistador	Etnopèdia (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	<a href="https://youtu.be/HyQTnPo1iSo">https://youtu.be/HyQTnPo1iSo</a>
Extracte	<a href="https://youtu.be/ysLXNWIYVDo">https://youtu.be/ysLXNWIYVDo</a>

**Juan Safont ens rep a sa casa i xarrem amb ell sobre cooperativisme, sobre la situació de la citricultura i sobre alternatives i transformacions futures. A més de la seua experiència com a part del Consell Rector de COCALNI i d'ANECOOP, ens explica els deures clau que considera que haurien de complir els diferents actors implicats en la citricultura, començant pels llauradors, continuant per les Cooperatives, per la Generalitat i acabant amb la Unió Europea. El seu relat servix per a contextualitzar la història de la citricultura i per a situar en ella a les cooperatives.**

**Li agraïm moltíssim la seua paciència explicant-nos els reptes del cooperativisme, i també a la seua dona, Mari-Carmen Molés Vicent, que va estar present i que ens va tirar una maneta en algun moment.**

### Sinopsi:

Juan Safont Ballester (1951) ens parla de la seua experiència al front de cooperatives com COCALNI o ANECOOP, dels projectes d'investigació i experimentació que s'han dut a terme amb la universitat i amb altres entitats, de per a on pensa que hauria d'anar el futur de l'agricultura a la nostra comarca, de la situació de les dones a les cooperatives i de molt més.

### Transcripció:

Jo sóc... al complet, per dir algo, Juan Vicente Safont Ballester. Te'n recordes? Perquè tenia un tio que li deien Batiste, un auelo que li deien Vicent, i entonces varen voler completar-ho.

Dic, clar. Gràcies a vosaltres per... haver pensat en mi, i, bueno, encara que tardeu una miqueta més, jo estic disposat a esperar-me tot el temps que faça falta, eh?

**No, no, no! Què bé. Bueno, la seua família eren de les Alqueries.**

Sí.

**Vosté ve d'una... d'alquiereros...**

Sí, sí, sí, sí. I no... no ne falla ningú.

**Però llauradors?**

Bueno, eh... Se pot dir que sí, però llauradors natos, tampoc, eh? Jo... m'auelo materno, per dir algo, era alguasil. I li deien Miquel l'Alguasil. I després, el germà "Batiste l'Alguasil", i algun fill encara el coneixien per Miquel el Alguasil. Sí, llaurador, però bueno... I m'auelo paterno, que era el germà de Pasqual Safont, que va fer el xalet este, era llaurador tamé, però li ajudava al germà i feia de comprador de taronges. Comprava... lo que és un comprador de taronges. Mon pare fuster, jo tamé he treballat 10 anys de fuster... estudiava, entonces te tocava estudiar un poc i treballar un poc més. I... bueno, i ma mare, ja t'he dit, ma mare va morir... jo tenia 15 anys, era... bueno, estava... I ixa és la... la història de la família. Jo tamé, jo, la veritat... lo de llaurador és que... lo de llaurador ací en la Plana, jo dic moltes vegades que no existix, és a dir, existim els productors de cítrics. Però llauradors no som, no som. És a dir, n'hi han oficis... clàssics de la citricultura de la Plana, com és el polvoritzador, el tallador, el regador... I al final, el comerç de la cooperativa, que te cull les taronges. I faena de llaurador pal propietari, pràcticament és que no n'hi hava, i la veritat és que no n'he feia. Perquè era un cultiu que era molt generós al seu principi, i després ha seguit la tradició. Però això dic que llaurador, llaurador, ací, en la Plana, és molt complicat. En Nules sí que n'hi han algú més, però en Burriana, en Burriana és que no n'hi ha cap. En Burriana... Sí, propietaris i productors, tots, però llaurador... la paraula llaurador, que encara s'està discutint en la Unió Europea, a qui li donen el títol de llaurador. Encara... Sí, és veritat. La Unió Europea té una idea molt clara, en ixa estan tots d'acuerdo, que diuen que els diners de l'agricultura han d'anar pal llaurador. Això ho tenen molt clar. Però el problema que tenen és a qui li donen la denominació administrativa o tècnica de llaurador. Entonces per escomençar algo... en una posició intermitja, per escomençar a debatre, i això fa molts anys, està dient que a aquell que els seus ingressos en renda siguen com a mínim el 50% deguts a produccions agràries o activitats agràries, a ixe li podran dir llaurador, però si la majoria dels ingressos no vénen d'activitats agràries no se li pot dir llaurador. Entonces, claro, aquí hi ha un debat, perquè si aplicaren ixa mesura a la Comunitat Valenciana no ne quedaria ningú. No en quedaria ningú. Ademés, tenint en compte que la figura del jubilat, administrativament ja eres jubilat, ja no té... I un dato que m'agradaria saber a mi, que no tinc, i que no tindré, que jo vulguera saber, ara que soc jubilat ja, quants diners de les pensions fan cap a l'agricultura. És un dato que m'agradaria saber-lo. No assoles ací, no, sinó... Igual en agricultura, que en ganaderia, que en la peixca. Quants diners de les pensions fan cap a l'agricultura, a la producció agrària, després? I la veritat és que mos sorprendíem, eh.

**Segurament, eh? Molt bona pregunta, sí, molt bona qüestió.**

Bé... En fi, o siga, que lo de llaurador casi descartat [risses].

**Molt bé. Bueno, és anecdòtic, però... Vostè on va anar a escola? M'imagine que ací a la plaça.**

Sí, vaig estar ací a la plaça, amb una mestra molt famosa que li dien Doña María, però no sé si vaig anar un parell d'anys. Després ja, prompte prompte... me pareix que als... 8 anys, vaig anar als Salesians de Burriana, anàvem als Salesians de Burriana [5 min.]. Anàvem un grupo

que anàvem en bicicleta, passàvem per nivell i igual té que estiguera la barrera passà que que no, i... I érem un grupo pues lo menos de 8 o 10 xicuelos, xiquets entonces, hasta que vaig acabar el batxiller elemental en els Salesians de Burriana, i vaig dir "ja no vull estudiar més". Después me va tocar... bueno, estudiant i treballant vaig fer lo de Delineant Projectiste, i vaig estar treballant vint anys en un espai d'arquitectura.

**A vostè el coneixem com a cooperativista. Una persona que ha estat molt vinculada, absolutament. Ací hi ha molta tradició de cooperativisme. En este poble en concret ademés, des de l'aigua hasta... tot.**

Sí. Sí, la veritat és que... una de les qüestions que jo pense... enfocada a este poble de cooperativisme ha sigut el que érem una pedania de Villarreal. Entonces n'hi haven algunes coses... que Villarreal no les considerava necessàries ací en les Alqueries, mosatros sí, i entonces pues se van solventar a base de cooperatives. La primera, per dir-ho d'alguna manera, és la cooperativa de vivendes, que va fer estes 40 vivendes d'ací darrere, i a partir d'ahí después van dir... bueno, o fem un pou pa que tinga aigua cada vivenda, o ne fem u, n'agarrem u i fem una red d'aigua potable. I entonces es va fer una cooperativa per fer la red d'aigua potable. Que va ser el primer pa ixes 40 cases, però claro, enseguida se va estendre pa tot el poble. Prèviament, anteriorment, estava la Cooperativa de Crèdit, o ... cooperativa, sí, Caixa d'Ahorros de Sant Jaume, que tamé és una cooperativa, lo que passa que ara, com ja fa anys que mos estem confundint en la Caixa, la Caixa, la Caixa... en tots els pobles, no es diu però és una cooperativa de crèdit. I después ja varen vindre les cooperatives, digam, d'exportació. Anterior hi havia una cooperativa de subministres de la Caixa; tamé no és de la Caixa, és la cooperativa de subministres que era anterior a la Caixa. Era anterior. I después, degut a uns mals anys en el sector cítricol i la falta de resposta del comerç privat ací en les Alqueries, pues va fer que un grupo de gent s'agrupara en torno a la cooperativa, a una cooperativa, i va ser de fundació nova, la primera va ser COCALNI, de cooperativa de comercialització, pues pa comercialitzar la fruta. A continuació, l'any sigüent se'n van fer dos més, ixes ja amparades per la Caixa Rural. COCALNI no, COCALNI... en la Caixa Rural no ho veia molt clar. Però después com ho van vore, pues les atres dos, que en principi una se dia Cosanja, que era la que estava a la carretera, l'atra, Coexport, que és la que estava... Esta Cosanja se dia la número 1, per la cooperativa Sant Jaime número 1, que venien de la central de Sant Jaime, i Cooperativa Sant Jaime número 2. Aquella después s'ha conegut com a Coexport i esta com a Cosanja. Posteriorment, se'n va fer una atra, que era la Niño Export, uns anys después, i posteriorment va haver un moviment de fusió de les quatre cooperatives, en les quals COCALNI no va creure convenient... no ho veia. El temps después li ha donat la raó a COCALNI, i no ho veia. El tindre que desfer... Entonces, eren quatre cooperatives, pa fer-ne una, i ara estic parlant en posterioritat, pues no ha triomfat. Han triomfat, después, i en ix moment tamé mos hem donat compte, aquelles fusions que s'han fet per absorció. És dir, quan una cooperativa ha absorbit esta, ha absorbit aquella, que ha sigut lo que per sort va fer COCALNI... Hui en dia baix de la teulà de COCALNI n'hi han quatre cooperatives. Això sí que ha funcionat. Per què? Perquè no tens que canviar ni un consell rector, ni tens que canviar ningun president, ni tens que buscar ningun gerent, ni tens que canviar res. És a dir, lo que és el núcleo operatiu de la cooperativa és el mateix, pues dóna igual, lo únic que passa és que absorbixes, obtens més sócios i més producció. Això ha donat resultat en molts puestos. Sin embargo lo atre, el desfer dos cooperatives per fer-ne una no ha donat resultat. El cas de Burriana, el cas d'Alzira... i en molts casos que n'hi han per ahí, Burriana igual, se van desfer les dos cooperatives pa fer-ne una: no ne queda cap. Estic referint-me a cooperatives de comercialització.

**Sí, sí, clar, clar.**

I bueno, sí, jo... Mon pare sí que va ser dels fundadors de COCALNI. Va ser dels fundadors de COCALNI [10 min.], jo no sé quants anys fa, perquè fa 34 anys o 35, vaig entrar primer al

consell rector, vaig estar dos anys en el consell rector, i després ja me van elegir president, i he estat 32 anys de president, o siga que són 8 reeleccions. Jo pense que me n'he passat, no? Me n'he passat de rosca, però bueno...

### **Bueno, funcionava.**

Sí. No, lo que passa tamé és que açò és molt... Unes vegades que n'hi havia gent que no volia que me n'anara, atres vegades que no volia anar-me'n jo, o siga que... i al final... Perquè ú... de veritat, jo sempre ho dit i ho tinc ahí escrit: u, pa ser president d'una cooperativa té que voler ser, i ademés la família ho té que entendre. Ja no fa falta res més, eh?, no fa falta atra cosa, i n'hi ha que se pensa que fa falta... no, no. Tu tens que voler ser. Moltes vegades han vingut alguns, i alguns presidents de campanilles, un president de Ruralcaixa, me dia... alguns m'ho han dit: "no, jo no vull ser, lo que passa és que van vindre, em van dir... jo per mi no havera segut". I jo dic, o t'estàs enganyant tu o m'estàs enganyant a mi, una de les dos. Si eres president és perquè vols ser, i si no, jo... mira... I la veritat és que això, algunes vegades, jo sempre he dit lo mateix. I ara, en el relevo de COCALNI, que ha entrat el president nou, li ho vaig dir: mira, pensa-t'ho bé. Pa ser tens que voler ser i parla-ho en casa que la família ho té que entendre. Perquè, per menos de no res, pot estar en boca de tots, o per menos de no res tens que perdre un dia de faena o... I, afortunadament, està funcionant bé, afortunadament. Però, bueno, no té més remei, eh?

I després, no, perquè... per no passar-me'n a atres... Pues jo, la primera època que vaig tindre en COCALNI, jo sempre m'he marcat una... si no una meta, un projecte o algo. Jo vaig vore que estàvem en unes instal·lacions que estaven obsoletes. Estàvem treballant en l'almacén de José Izquierdo que els camions no podien entrar. Ahí està el carrer, eh? En dos plantes... Ja no podien ampliar més pac als costats perquè xocaven amb la casa real, amb el xalet d'Adela. I ja pues vaig dir: pues fem un pis i ja me contaràs. I després un atre almacén en el carrer La Rosa, que allí tenien les càmeres, i després ací se confeccionava, tota la fruta tenia que anar d'un puesto a un atre i vam dir... bueno, no... I vaig estar, en la primera època, vaig estar dedicat exclusivament a COCALNI pa tratar de ficar les instal·lacions al dia. Vam fer l'almacén nova, i ja vam obrir les portes, perquè hasta entonces les portes d'entrada de sócios estaven tancades, perquè no cabíem, allí no cabíem. Vàrem obrir les portes, van entrar 2.000 fanecades en una tacà, vàrem tindre que tornar a tancar-se, perquè si no ací... si no ací... Vàrem fer l'almacen, el vàrem ficar ja a funcionar, i a partir d'ahí ja vaig escoltar primer a la Unió Professional de Cooperatives de Castelló, lo que hui se diu INTERCOOP, i bueno, ja me'n vaig anar... bueno, vaig anar ahí no... vaig estar al Consell d'INTERCOOP. Després, quan se varen fer... Perquè ahí en INTERCOOP va haver una temporà que cada setmana feien una empresa, i jo dic, massa, massa empreses. Pues van escomençar a partir INTERCOOP: INTERCOOP Comercial, INTERCOOP Serveis, INTERCOOP Calitat, i bueno... I a mi me va tocar, o vaig elegir pa presidir INTERCOOP Serveis. Mos dedicàvem a servici d'Auditoria, de Comptes, de... i tamé en el poc de treball de la de Comptes, dic açò és una tonteria, està INTERCOOP Calitat ací al costat, i jo en INTERCOOP Serveis... si són les mateixes cooperatives. Vaig parlar amb el president d'INTERCOOP Calitat que era el president de la cooperativa de Nules, i tamé em mirava aixina com dient: "no te preocupes, de la nova cooperativa fusionada, que ara està aixina i se diu INTERCOOP Calitat i Serveis, tu president i jo me'n vaig. -No! Tu de vicepresident". Dic, bueno, menos mal, algo m'ha tocat. I ja vaig escomençar en el tema per ahí en INTERCOOP. A partir d'ahí, les cooperatives de Castelló que estaven en ANECOOP me vaen promocionar pa anar al Consell d'ANECOOP i bueno ja no tenia més remei, perquè els vaig fer esperar, per dir-ho d'alguna manera, mentres fèiem l'almacén nova, i ja pues vaig anar al Consell d'ANECOOP, i no sé el temps que vaig estar de conseller [15 min.], jo pense que vaig estar 3 anys, o... Bueno, no ho sé. I tamé, a la primera me vaen elegir vicepresident, i després tamé, bueno, vam tindre la mala sort de que el president que tenia era un president molt bo, una persona molt vàlida, que

era de l'Alcúdia, pues va faltar, varen fer eleccions i me varen ficar a mi de president, i a partir d'ahí 12 anys. I als 12 anys ahí sí que vaig ser jo el que vaig dir: ja... Perquè ixos 12 anys els vaig compartir amb la presidència nacional de les cooperatives de Cítrics, que ahí estaven, además de les taronges i les clementines, estaven les llimes i els pomelos, o siga que... I després lo que ve amb el càrrec d'ANECOOP, que te ve quieras o no quieras, la presidència d'Agricomsa. Agricomsa és una indústria que van fer les cooperatives junt amb la Generalitat Valenciana, pa la industrialització del rebuig, digam.

O siga, que sí que teníem les cooperatives de comercialització, però el rebuig pues anava... Entonces vaem fer la indústria ixa, que la va promocionar l'anterior president d'ANECOOP, Pepe Miquel, jo vaig estar ahí des del primer dia tamé ajudant-li, i vàem crear Agricomsa, vàem conseguir que la Generalitat Valenciana, i va ser un milacre, ficara casi la mitat, o més de la mitat de les accions d'Agricomsa, encara té un 40 i pico per cent, ha anat reduint, però encara té un 40 i pico per cent. I és un exemple, la veritat és que és un exemple de col·laboració entre les cooperatives i l'administració. Tamé tinc que dir que és l'única empresa que té accions la Generalitat Valenciana i que no perd dinés. És l'única que no perd dinés. Guanyar-ne no ne guanya perquè ho tenim muntat aixina. Si guanya alguna perra repartim pa la fruta, però perdre ahí no ha perdut mai en la vida cap perra.

I després tamé una atra col·laboració que en València va ser impossible, i en Almeria... I en València va ser impossible per la massa bona relació que teníem, era la col·laboració entre les cooperatives, me referisc a ANECOOP i la universitat, que jo considere que és importantíssim, és importantíssim. Importantíssim, és dir, a les cooperatives, en este cas a ANECOOP o a les cooperatives a nivell nacional, fa falta tot el traspàs de... la informació i la cultura que té la universitat, i a la universitat li fa falta el traspàs de l'experiència que tenim les cooperatives. I la veritat que en València, per tindre massa bona relació, perquè teníem bona relació amb Joan, que era... bueno, va ser tamé rector de la Politècnica, que era d'Agricultura, Joan ara no me'n recorde de l'apellido [*suposem que es referix a Joan Julià Igual, enginyer agrònom i rector de la UPV entre 2005 i 2013*], però bueno... Teníem molt bona relació "vosotros lo que queráis, nosotros os asesoramos", però no vam aplegar a fer... I en Almeria, sí, en Almeria el rector de la universitat va dir "hombre, cómo no, enseguida" i vam fer una fundació, que se diu Fundació Universitat d'Almeria-ANECOOP, amb dos camps d'experiències, dos camps d'experiències, una part... Dos camps o un camp d'experiències, lo que passa és que una part, sí està... el du la universitat, l'atra el du ANECOOP. En la universitat fan més investigació, en ANECOOP fem més experimentació. I la veritat és que molts triomfos que s'estan donat en l'agricultura d'Almeria ve d'ahí, d'ixa col·laboració entre... Pues ací en València la veritat és que... va ser... molt bona relació, però no vam aplegar... Ni els consellers igual, els consellers d'ací de la Comunitat Valenciana "si a vosotros no vos fa falta res d'això..." A mosatros no mos fa falta lo que no mos fa falta, però que mosatros... ANECOOP sí que té un camp d'experiències en Museros, però tota la informació i el traspàs de la cultura que té la universitat no ho tenim.

**Per a investigar, clar, és propi de la universitat. Hauria d'estar espentejant.**

Sí, però bueno, parlàvem en... els consellers d'Agricultura amb tots, amb les conselleres amb tots. I hi ha hagut molt bona relació entre l'IVIA i el camp que tenim mosatros en Museros, i s'ha fet molta... Però en Museros l'únic que s'ha fet és experimentació. Sin embargo, en Almeria no, en Almeria se va fer una investigació sobre la composició del plàstic i la tela pa tapar els invernaderos [20 min.], que s'han canviat el 70% dels invernaderos d'Almeria, a ixa composició, és a dir que... que passa la llum, no passa el calor, passa una sèrie de coses que fan falta pa... inclús la humitat que fa falta per cultiu, i lo que és perjudicial no passa. Aguanta la pedra, i en fi, i s'han canviat el 70% dels invernaderos d'Almeria.

I la... la sandia sense semilles, que estem parlant de... d'una barbaritat de tonellaes. O siga, ANECOOP és el primer productor de sandia sense semilles i el primer exportador mundial, mundial, ixe títol és mundial, de sandia sense semilles. La semilla no era... La semilla és una varietat que es diu Reina de Corazones. No és nostra, és americana, però ací no estava implantà ni estava experimentà ni nada, ni... Entonces ens vam posar d'acuerdo amb els americans i els americans encantats. Això ho hem fet en vàries coses, vàries, en fruta de os tamé. [Inintel·ligible] mosatros sabem lo que passa amb esta llavor en Europa i vosatros pues feu el... Entonces, bueno, a la sandia sense semilles, a ixa varietat li fa falta un pol·linitzador. Vam estar mirant diversos pol·linitzadors, perquè clar, quan tu tries una producció, tens que vore sobretot que siga productiva, si és molt bona, molt dolça, però no és productiva, pues el llaurador no... Entonces, después de vore distints patrons, distints peus i distints pol·linitzadors, vam elegir ixa varietat, que se diu Reina de Corazones, ixa faena se va fer la majoria en Almeria i se va escomençar a cultivar en Almeria, i la veritat és que encara se continua cultivant, después de... ja farà lo menos pues 20 anys, eh? Se continua cultivant la Reina de Corazones.

**Sí, sí. És exemplar, no? Absolutament.**

Sí, hem fet... hem fet algunes coses que ni jo me les crec, però bueno... Que com estan ahí les hem fetes, no?

**Clar, clar.**

Hem fet lo mateix en... en fruta de os, tamé. Hem fet vàrios acuerdos amb empreses americanes. Allí se diu *nurseries*, lo que ací diguem viveros allí se diu *nurseries*. I vàrem fer vàrios convenis en lo mateix. És a dir, mosatros les cultivem en Europa, vosatros veniu i veieu com va en Europa i ahí pues teníem un acuerdo... Nosaltres tindre l'exclusiva pa Europa, i ells saber com funcionava. I la veritat és que ha anat molt bé, moltes varietats de fruta de os que ha canviat, ha canviat a muntó. Bueno, que canvien a muntó, varien a muntó, el tema de la nectarina, que pràcticament no se coneixia, i cada any són varietats noves, però dir-ho d'alguna manera. La fruta és la mateixa, però se va millorant, se va canviant...

**Les varietats van a tope. El caqui s'ha investigat molt, tamé.**

El caqui encà no hem parat d'investigar. Encà no hem parat. Anem a vore, no hem parat d'investigar... lo que és la varietat, que se diu Rojo Brillante, la varietat és ixa, és bona i a [inintel·ligible]. Però después té el tractament de desastrinejar, desasprejar, aixina ho dic millor i més en valencià. Perquè el caqui... el Rojo Brillante és igual que un atre, si te'l menges dur te se fa la boca... Entonces tens que fer un procés de desasprejar-lo. En ixe procés encara s'està investigant, después de... jo crec que són més de 30 anys, después de 30 anys. Una vegà mos varen cridar... una jueza francesa, perquè una dona -damunt estava embarassà-, se va minjar un caqui, li se va fer un làbio, bueno... la silicona [risses]... i se'n va anar al metge i va dir "açò m'ha passat per minjar-me açò, ací està el caqui". I la veritat allò va aplegar al jusgat i vam tindre que anar al jusgat. Vam eixir conforme vàrem poder. Què és lo que passava? Que se desasperitzava en caixó de 20 quilos [25 min.]. Entonces, què és lo que passava? Que a lo millor a algun caqui del centro del caixó no li aplegava el tractament, i te podia aparèixer algun caqui, vete a saber cuál... Si donava la coincidència de que ixe caqui alplegava en bones condicions i era la mar de bonico i era el que agarraven... pues, bueno... Entonces, vam tindre que corregir tot això. I se va provar a fer el tractament sobre arbre, no va funcionar, i a independència d'això, com se va estendre el cultiu en quantitat -que això encara s'està fent- se van fer proves i se continuen fent proves pa allargar la maduració per davant, uns camps i atres, allargar la desverdissació per darrere pa que tinga venta, perquè si no, els tens el mes de novembre i poco más, eh? I pa la producció que n'hi ha pues no te dóna massa d'això. Encara s'està continuant experimentant, i una atra experiència que se va

fer, jo ja calculava que no eixiria, era la desasperitzà en destino, és a dir, enviar-lo tal qual el collíem de l'arbre, entones el viatge el feia millor, anava molt bé, i quan alpegava al destino allí, desasprejar-lo. Claro, això se feia en un gas, que ara no sé lo que és. Entones ho vàrem provar en Canadà, perquè el viatge era més llarg, tot el tinglao aquell; el caqui va aplegar molt bé, però els canadiensos quan vaen vore que era amb gas i això varen dir... i ho varen provar, i tampoc aclarien molta cosa, no era... Però els canadiensos van dir "oye, no vingau ací... —Xe, que és una prova. —No, pues la prova no cal que...". I tampoc era que vàem descobrir molta cosa. Però per provar, és dir... Però una cosa que pareix que siga tan això... Per provar, per experimentar, però això no s'ha quedat, eh? El caqui, quan va entrar el hongo, después se va veure que era un hongo, això farà 10 o 12 anys. Tamé una experiència molt curiosa, ningú sabia què és lo que passava, però el caqui verd-verd se feia... Com ningú tampoc, se diga de paso, ningú tampoc sap què ha passat amb els caquis que s'han plantat en la Plana i no han tingut pacència. Bueno, el caqui verd-verd caia, se feia groc i caia. I la veritat és que no sabien què era. I al final, bueno, vaig agarrar jo al director del camp d'experiències de l'ANECOOP, que era una autèntica figura a nivell mundial, una autèntica figura, lo que passa que s'ho guardava pa d'ell. Sí, s'ho guardava pa d'ell. Sí, José María Torres, molt amic meu, ja s'ha mort, molt amic meu, va treballar pa Pascual Hermanos, va treballar pa Antonio Muñoz. Mosatros el vàem traure d'Antonio Muñoz, que no venia... Coneixia... el terme de Califòrnia el coneixia millor que jo ací les Alqueries. No, era una figura, un amic. Li dic: "José María, ja està bé la cosa. Dime a vore què és lo que pasa, que...". Diu "hay que ir a Corea". Dic "ui, pues ho fiquen fàcil tamé". Diu "hay que ir a Corea, porque eso en Corea hace cinco años estaba y lo han solucionado". Li ho vaig dir a la consellera, Maritina [*Hernández Miñana, consellera d'Agricultura amb el Partit Popular entre 2007 i 2012*]: "Mira, que a mi... Jo d'este me fie, perquè quan vol dir la veritat la diu, i ara a Corea...". La Maritina me diu "pues jo no tinc dinés pa ningú anar a Corea". Dic "no te preocupes, ja s'apanya ANECOOP". I van anar un tècnic d'ANECOOP, un tècnic de la D.O. del caqui, de la Ribera, i un tècnic de la Conselleria. I van anar, van vore lo que passava i varen tornar amb una solució. Lo que passa és que la solució eren cinc tractaments. Hasta entones ne feien u o dos pa la mosca i a partir d'entones eren cinc tractaments, però van tornar amb la solució.

Lo que passa en ANECOOP és que... són... alrededor de... sí, estàs enviant o exportant a 60 països, 55-60 països, i estàs tractant de 200 productes. Jo en algunes conferències d'Iberoamèrica, perquè m'han convidat, m'han convidat vàries vegades, he anat quan he pogut, l'Associació Iberoamericana de Cooperatives [30 min.]. I quan volia espavilar-los, dia: "bueno, estem facturant dos milions de dòlars... al dia!" [risses]. I jo ja... algun companyero de taula iberoamèrica me pegava colzà i feia "¿y tú qué haces aquí?", com volent dir "este d'aon ha caigut?". Bueno i que passa això, quan dius dos milions de dòlars al dia la gent se queda al·lucina. Però tu dius la facturació d'ANECOOP, que són 7 o 800 milions d'euros a l'any, i entones ja no se... i és lo mateix. Entones ja no s'estranyen. Estem facturant 800 milions d'euros a l'any. Això són els números anuals, acaba d'eixir. Bueno, vam tindre l'Assemblea General, me vaen convidar i vaig anar farà 10 o 12 dies. Sí, me conviden, el títol d'expresident ANECOOP el duen a muntó bé. Jo pense que la majoria de la faena de la xapa esta o de la creu esta [*fotografies a les pàgines 13 i 14*], l'han promocionat des d'ANECOOP. Alguns del ministeri tamé i alguns de la Federació de Cooperatives en Madrid tamé, però la faena principal... li ho vaig dir a... sempre s'ha dit "la secretària de José María", perquè era la secretària de l'anterior director general, i li vaen dir "Ángela, tu sabes más de cuatro cosas, ¿eh?". Ella se va callar i... Vull dir jo que en ANECOOP és això, són 55 o 60 països i moltes empreses d'ANECOOP... ANECOOP França és 100% d'ANECOOP, ANECOOP Txèquia és 100% d'ANECOOP. Polska tamé és 100% d'ANECOOP, i atres participaven... en Inglaterra tenim menos, ahí tenim el 30%; en Fort Fruit, en Holanda, tenim el 50%. Hi ha moltes empreses.

## **Una pregunta difícil: estem en un moment desastre per a la citricultura, per almenys la citricultura tradicional. La solució és investigació? O marques? Tenen algo pensat?**

Jo sí. Jo de fa anys, lo que passa és que no m'acaben de fer molt de cas. N'hi ha una qüestió concreta que és ací en la Comunitat Valenciana, i més concreta ara en la Plana. Però jo te diré alguna cosa de la Comunitat Valenciana, dels cítrics. És la única fruita, la única fruita, eh?, mira si n'hi han... t'estic parlant, ja te dic, igual fruita fresca, que olives... És l'única fruita que el preu que circula és de fruita dalt de l'arbre. El preu que està circulant, que te diu el comerç "te les compre a tant". O que liquiden la cooperativa, és de fruita dalt de l'arbre. És l'única, eh? No n'hi ha més. Això què vol dir, entre altres coses, això vol dir comoditat. El que dèiem abans del llaurador... Sí, sí, comoditat. Molt bonico que la cooperativa va i te les cull, o que ve el comerç i va i te les compra. I si te les paga damunt ja fas una paella. Dit això de la Comunitat Valenciana, diré que en la Plana ademés existix i continua existint el monocultiu. En Benicarló ja no. Jo pense que Benicarló serà una de les poques cooperatives que sobreviuran en la província de Castelló. Benicarló té hortalissa, té carxofa, té cítrics, té multicultiu, i a partir de fora de la Plana, a partir de la província de València, lo que és l'Horta Nord és molta hortalíssia, l'Horta Sur igual, la Ribera: caqui, hortalíssia, cítrics... I a partir d'ahí, en Alicante i Almeria, i Múrcia no te digo ja. Ahí hi ha tota classe de productes. En Almeria: tomate, pimiento, calabacín... I no sé què més deia jo, feia una rastrera. Ací no, ací monocultiu. Bé, la solució que n'hi ha, la més fàcil, per no dir-li una més complicà, és la modernització del cultiu. La dedicació del cultiu a les tècniques que n'hi han ja de tota la vida. No se pot consentir, que me pareix molt bé, no se pot consentir que encara s'estiga regant per inundació en el terme de Burriana. Clar, el terme de Burriana només se rega la mitat, és un altre dato que volguera tindre, però que no el tinc [35 min.]. Però aixina a ojo de buen cubero el terme de Burriana ja només se rega la mitat. Ahí és que ha influït tot: la fam i les ganes de menjar. Però s'està regant... lo que s'està regant de cítrics s'està regant per inundació, això... que estem en el segle XXI i ja ha passat un quart de segle, eh? I fa temps que el reg localitzat està inventat. Jo sempre dic una cosa: el Sindicat de Reg de Villareal, tampoc fent-ho molt bé, perquè els gurús de l'aigua... ojo, ojo lo que s'està fent amb l'aigua. Estos van ficar el reg localitzat i mos hem gastat, Regants de Villareal mos hem gastat dinés, pagant la infraestructura exterior més la instal·lació interior. Sí, és cert, té moltes ajudes de la Unió Europea, perquè sobretot els que estem en una organització de productors, que el 50% d'ixes coses te les paguen, que se deuria d'aprofitar pa fer-ho tot! Perquè una subvenció al 50% són molts dinés, i fa anys que els estan donant, eh?, fa anys. Pues bueno, pues jo dic, u dels dos sindicats s'ha enganyat. O el sindicat de Burriana o el de Villareal, un dels dos s'ha enganyat, perquè cada u està fent-ho d'una manera.

Però bueno, per tornar a la d'això, el llaurador... jo sempre fique un deber, u i avant a cada u, perquè hi ha moltes vegades que se pensa que tot ho tenim que fer els atres, no? El llaurador té que **adequar el cultiu i modernitzar el cultiu**. I a mi entones me diuen "és que el minifundisme...". Dic, vale, n'hi ha minifundisme, ja seria una atra solució, però com ixa solució jo encara la veig més difícil, jo dic que en una fanecà cap el tractor i 40 arbres. Lo que no cap és el tractor i 50 arbres. Però 40 tarongers i el tractor caben en una fanecà, caben. I la cooperativa dona solució pa donar solució a això. Claro, no vas a tindre un tractor per una fanecà o pa deu, però pa un conjunt de la cooperativa que té 5.000 fanecaes sí que pots tindre un tractor, o dos o tres. Entonces, això... i no se fa, i ho té que fer el llaurador, no li busques... A vegades dic, no busqueu en Sud-àfrica que està ací. Ixa és la primera qüestió.

Les organitzacions de productors que són les cooperatives tenen que **organitzar la producció**. No se pot tindre, ademés de que ací és monocultiu de clementina, ademés, el 80% de la varietat Clementules. Tens que diversificar con arreglo al mercat i con arreglo a la demanda que te farà el mercat i tens que diversificar en fetxes. Induir al llaurador, induir al sòcio de la cooperativa, per dir algo, a ficar allò que realment és adequat pal mercat i en la



fetxa que és adequada al mercat. I això ho tenen que fer les organitzacions de productors, que se diuen aixina: “organització de productors”. La Comunitat Europea té... la Unió Europea té un llenguatge molt enrevessat, quan mires les directives, però quan mires el títol, el títol ho deixen molt clar, eh? “Organització de productors”. I quan te diuen la PAC és “Política Agrària Comunitària”, que és l'única política que n'hi ha, no n'hi ha política municipal agrària, ni autonòmica agrària, ni nacional agrària, l'única política que tenim és la de la PAC, la política europea. Bueno, pues les organitzacions de productors lo que tenen que fer és això, organitzar la producció.

La Generalitat Valenciana, per dir algo, els governs autònoms, lo que tenen que fer és **mantindre a ratlla les plagues**. I només li fique un deber a cada u, eh?, no... Mantindre a ratlla les plagues. Perquè en este moment n'hi han dos ací, una la *Ceratitis capitata* que és la mosca del Mediterráneo i l'atra, el *cotonet* de Sud-àfrica, que no les té controlades, ni molt menys. I, bueno, se tindrà que... baix tinc una caixa amb 400 trampes pal cotonet de Sud-àfrica, bueno. I que se té que anar en cuidao amb la naturalesa, claro que sí, els llauradors som els primers. Però, bueno, no mon passem, que ixes plagues costen molts diners. Te pot mermar un 15 o un 20% la producció. I amb el cotonet te pot mermar tota la producció d'un hort, eh? No és...

Al govern central lo que li dic és que profunditze i vaja més a lo que són els **seguros agraris**. Que un dels problemes que tenim, problemes no, de tota la vida, ara i sempre és la meteorologia pal llaurador. I en això al govern central lo únic que li demane és això. Ahí n'hi ha que ficar diners pa... tenim un bon seguro agrari, no dic que no, però n'hi ha que ficar més diners pa que el llaurador estiga més segur, que treballe però que sàpia que ixa producció la té assegurada.

I a la Unió Europea lo que li demane és **prioritat comunitària**. Ara n'hi ha molts que se peguen, n'hi ha molts que se peguen amb el tema de la reciprocitat [40 min.]. Que vol dir que lo mateix que mos demanen a mosatros pa exportar a ixe país, que els demanen a mosatros a d'ells... pues això no serà mai en la vida de veres, ni serà mai en la vida possible, després te diré per què. Però jo demane el principi de prioritat comunitària, és dir, per lo menys pels productes alimentaris. És que estem parlant d'alimentació, que no estem parlant de tornillos. Anem a consumir primer lo nostre i després si fa falta, ja ho durem de Sud-àfrica o d'on siga. Però primer anem a consumir lo nostre. I això és lo que li demane a la Unió Europea. És a dir, que no... no... no ha caigut mai en l'error... de “bueno, ara que tenim una manifestació o una huelga, per dir algo, anem a vore la reivindicació pal Ministeri”. Una llista de 25... no te va a fer cas a ninguna. És a dir, si anem amb una llista de reivindicacions de 25 o 30 coses, no ne tenen que fer cap. Jo sempre he dit una i avant, una i avant. I sempre que he parlat... En ANECOOP teníem una costum que venia del president anterior, de que cada vegada que canviaven a un conseller d'una de les Comunitats que tenia cooperatives d'ANECOOP, que són 4 o 5 Comunitats, anàvem, demanàvem entrevista i mos atenia. Jo sempre he anat amb una única proposta, no mai n'he fet dos. Si me solventen això jo ja no vull res més.

### **Són propostes fortes.**

No? Jo lo de la prioritat comunitària li ho vaig sentir a Sarkozy quan volia ser president. Un camí va entrar a la presidència ja no ho he sentit més. Home, per l'amor de Déu, pa fer la campanya i després ja no... Però, bueno... La solució és ixa. Ací la solució és... el llaurador té que adequar, té que modernitzar el cultiu, no pot estar... perquè qualsevol dia van a prohibir cremar llenya, eh? Ja està, van a prohibir cremar llenya.

**És una pròrroga, però van a fer-ho.**

Te té que entrar el tractor i té que triturar la llenya. Fes lo que vulgues, si no t'entra el tractor... I les organitzacions de productors tenen que organitzar la producció i adequar la producció al mercat. I jo amb això... Lo demás ja mos apanyem, mos apanyaríem. Però ara, si volen buscar la solució "és que les duen de Sud-àfrica, és que no sé què...". Pues me pareix molt bé, és que... I encara Sud-àfrica és contratemperà. A mi me fa més por, m'ha fet més por sempre, perquè, a més he estat i ho he vist: Egipto, que no Sud-àfrica, perquè Egipto és temporà d'ací. I amb Egipto cuidao, eh? Cuidao que Egipto el dia que... el dia que se llance... ixe dia... Sin embargo a Marruecos no li tinc gens de por, Marruecos no... això que estan... Marruecos van... jo dic que van dos marroquins amb un taronger, se'n van a plantar un taronger, estan tot el dia i al final se'n venen i el taronger està mal plantat. Així un llaurador agarra 50 tarongers, se'n va de matí i a migdia està en casa i els tarongers estan perfectes. Els marroquins no me donen... Ara, els egipcios, ixos és l'exèrcit el que està ficant els punts sobre les "ís", i ixos ja... és una atra... Però sí, tampoc vull fer-me fort. És que la meua dona quan ho dic -ara que està ella- a vegades... ací en la província de Castelló, la indústria de la ceràmica i el turisme. En la Plana... Ja dic, el terme de les Alqueries i de Villarreal... Villarreal perquè se l'ha menjat la indústria. Villarreal hi ha una part molt gran que se l'ha menjat la indústria. I Burriana, per les burrianeries que se fan, totes les setmanes ne fan alguna. Però que ja el cultiu ací, els que estem cultivant... Moltes vegades, jo dic que cultivem, mosatros cultivem, la meua dona i jo, però cultivem aixina: li ho diem al tallador, li ho diem a... Cultivem per castic, és a dir, que ni mirem les factures ni mirem lo que mos ingressa la cooperativa. Cultivem perquè ho tenim que cultivar i punto. I l'atra solució que tenen ara és tancar el grifo i deixar-ho silvestre, però això t'ho dia, que el terme de Burriana està a punt de l'assilvestrament, eh?, no... Santa Bàrbara lo dels jabalins no és broma, eh? I cada vegada n'hi ha més abandonat. I fer plantacions... S'ha fet alguna plantació nova per algun comerciant ahí a vora Camí del Grau. Sense goteo és que no ho vas a criar. És que hui en dia un plantó sense goteo, què difícil és que ho fagen anar. Però bueno...

**Sí, sí. Pareix que s'estiga concentrant la terra, hi ha comerciants que estan fent finques, però clar, els xicotets estan tancant [45 min.]. Jo no sé si el futur serà atra vegada latifundis o s'imposarà la cooperativa... No ho sé, si això...**

Les cooperatives tindriem que canviar a muntó. Prou. Jo seré part implicà, una part implicà, me puc eixir perquè durant estos 12 anys... pues he estat al front d'una empresa que és líder europea en comercialització i bueno, que la cooperativa que estic jo pues afortunadament, ha fet un procés de canvi de varietats, perquè és molt dur dir-li al sòcio... però se li té que dir, i jo això ho vaig fer ja farà deu anys: esta varietat, esta i esta, no la podeu tindre, no la fiqueu, no la podeu ficar. Si voleu ficar-la, no va a estar subvencionà per la cooperativa, perquè no té mercat. I bueno, ahí ha hagut una certa... I han buscat i han fet acuerdos amb empreses que hui en dia tenen ells els drets de certes varietats. Han fet acuerdos amb la cooperativa pa ficar ixes varietats i s'han ficat i s'ha fet una bona reforma de varietats en COCALNI. Aixina i tot, milacres no cap, però bueno, s'ha anat en el camí. Però les cooperatives se vaen fer a final del XIX, en el segle XIX, en el segle XX han anat molt bé, però en el segle XXI, entre que ja portem més de 150 anys en ixe sistema, que no l'han canviat, i que ha entrat la globalització i que ha entrat la deslocalització... Pues bueno, ahí les cooperatives no hem sabut... ficar-mos i adaptar-mos. Però bé. Jo no vull ser ninguna excepció, però mosatros vam estar i jo vaig promocionar el obrir empresa en Xina i el obrir empresa en Rússia, i les vàem obrir. I no és fàcil i les vàem obrir. Vull dir jo que a vegades lo que he fet és tot lo contrari de lo que pensen alguns o de lo que alguns haurien fet o no haurien pensat, però la veritat és que pal segle XXI, la primera... la Llei de Cooperatives és la que no està adequà ni està adaptà. I el pensar de les cooperatives, bueno, jo he estat molts anys dalt de la taula de la presidència -per dir algo- de les cooperatives i mires... i la mitja d'edat pot estar... sent favorable en els 60 i pico d'anys, la mitja. Mires lo que n'hi ha... i lo que n'hi ha és això. I además no s'ha donat pas als jóvens. Jo inclús ahí en el llibre ho fique,

una de les idees que... vaig pelear un poc, no massa, un poc, i que no s'ha fet, és lo de la cooperativa jove. Una cooperativa a càrrec de la cooperativa mare, però una cooperativa jove on estiguen els nostres fills i que ells fagen lo que pensen de lo que tenen que fer i si s'enganyen mosatros ho pagarem, perquè és que igual ho tenim que pagar.

### **Què bonico això.**

Entonces vull dir-te jo que el cooperativisme no s'ha adaptat al sigle XXI no s'ha adaptat, n'hi han alguns que encara no mos hem enterat o no s'han enterat. Continuen amb renovacions del Consell Rector que se fan cada dos anys, i se renova el Consell Rector, té un mandato de quatre anys i se renova per mitats cada dos anys. Lo que vol dir que una cooperativa que va bé va bé, però una cooperativa que no va bé cada dos anys està en procés electoral, o siga està en procés electoral totes les dies, i ahí han caigut cooperatives com la COPAL d'Algemesí, que era la cooperativa més gran de la Comunitat Valenciana, ahí ha caigut. Ha caigut la Cooperativa de Carlet i n'han caigut unes quantes: Cooperatives d'Alzira... han caigut simplement per això, perquè quan va bé que... que tens una estabilitat social i que te presentes pa president i saps que te van a reelegir i saps que... Muy bien, però és que no tots els casos són aixina. És que n'hi ha cooperatives que n'hi han... Jo he vist cooperatives que s'han pegat els cunyats, pegar-se per ser presidents, pegar-se els cunyats vol dir que els que s'han pegat són les germanes, no els cunyats, les germanes s'han pegat. Pues cooperativa que ha desaparegut ja, que ha desaparegut, és dir que... Bueno, això no pot ser, estar permanentment en un procés electoral, n'hi ha que... per lo menos, i em pense que conforme estan les coses hui en dia, si tens que canviar el Consell Rector cada quatre anys i si tens que canviar-lo tot cada quatre anys no passa res, no hi ha per què ja estar en el modelo antic, de dir "no, perquè aixina sapien uns i atres...". Però bueno, i com això moltes coses. El tema de les fusions exactament igual, és a dir, ja se demana... **[50 min.]** Hi han acuerdos que són de les fusions i atres que són per dos tèrcios; bueno, dos tèrcios de vots afirmatius, no? Però és que les abstensions és que te compten tot com a No. Entonces n'hi han acuerdos que diuen... Bueno, però és que... Si n'hi ha un tèrcio de la cooperativa que no està d'acuerdo en algo que és fonamental pa la cooperativa, ja no se fa. És a dir, jo he estat en votacions, que s'ha guanyat per majoria absoluta i no s'ha pogut fer perquè te feia falta majoria de dos tèrcios. Bueno, què fem ara? Com gestionem quan hi ha un acuerdo que la majoria de la cooperativa t'ha dit que sí, que ho fages, i n'hi ha una minoria que t'ha dit que no i no pots fer-ho perquè la llei te diu que no? Ja fa falta una renovació de... Jo una de les coses que... Tamé lo que parlàvem de la universitat i tot això, és de fer cursos per a rectors. No pals que siguen, pal que siguen tamé, i els que vulguen ser, o pa tots els sòcios, però fer cursos des de la universitat, fer cursos des de les cooperatives, la gent que tinga experiència, però fer cursos per a rectors. I vore i explicar-los a vore que en la cooperativa no està tot fet, perquè n'hi ha qui se pensa que entra al Consell Rector de la cooperativa i li fiquen ahí una xapeta i ja "jo és que sóc de Consell, jo és que sóc...". Del Consell però és que que ací no està tot fet, eh? I sobretot... i ha segut un dels fracassos sobretot en les caixes rurals, eh? En les caixes rurals "em vaig a ficar la xapeta de la Caixa Rural i que sóc del Consell de la Caixa Rural", però bueno, i què? I ha tingut que vindre Cajamar a tirar-te un cable pa...

### **Què trobarem en el llibre? Mos pot resumir un poc?**

No, el llibre, més que... Jo li dic llibre perquè jo pense que era una deuda que jo tenia amb el món de les cooperatives, perquè a mi les cooperatives m'han donat, de veritat, molta vida, i sempre dient lo que ha dit antes, que la família ho ha entés, i ha sigut... Ha sigut gràcies a la família, perquè, bueno, hem tingut viatges a... a l'Atlàntic pac allà, l'Atlàntic pac ací, en feia quasi tots els mesos, eh? Entonces me vaig sentir un poc en l'obligació que estava en deuda amb les cooperatives, d'explicar-les des de la meua posició què és lo que és una cooperativa i els problemes que té i els fallos que té -algunes coses que vos he dit estan ficades ahí- i la veritat, la modernització que li faria falta a tot el sector cooperatiu. Passa lo mateix, no

assoles en les cooperatives agràries, no assoles en les cooperatives d'exportació, ha passat amb les cooperatives de crèdit, amb les caixes rurals ha passat molt. És que ací amb una tacà se van tindre que fer càrrec Cajamar de la cooperativa de les Alqueries, de la de Burriana, la de Nules i no sé quantes de València. Entonces això més que res és, conforme dic un manual que té una sèrie de capítuls, i els subcapítuls me'ls varen fer ficar... Alguns que són poc llamatiu... Parle tamé un poc del tema de les dones en les cooperatives, que no n'hi han. Bueno, no n'hi han, anem a vore, jo ho he peleat molt i al final la conclusió que he tret és que les dones, pa ficar-ne una en el Consell de la Cooperativa tens que ficar-ne dos, pa que se facen companyia, perquè una assoles és que no... I després si no escomencen per una, dos serà més difícil encara, però bueno. En una cooperativa treballen moltes dones, dins de la cooperativa la majoria, dins de lo que és el procés de confecció, el 70% són dones. Ademés estan... cobren lo mateix que els hòmens<sup>1</sup> i després en l'administració i en comercial tamé n'hi han moltes dones, la gerenta de la cooperativa de Villarreal és una xica, però en el Consell Rector no hi ha manera, no hi ha manera. Jo en ANECOOP en 12 anys n'he conegut a dos: a Tere i a l'atra que no sé com li dien, a dos, però no juntes no, sinó a una i després a un atra, i en el Consell d'ANECOOP són 21, 21 membres, i no hi ha hagut manera, jo ho he intentat ací en les Alqueries, de buscar i parlar i tampoc. I no, no, no [55 min.]. I ademés, jo no dic donant facilitats, que tampoc... que no, que si te fa falta canviar el horari se canvia, perquè els hòmens el canviem pel fútbol cada dos per tres. Si fa falta canviar perquè... pa coordinar el teu horari en casa i amb xiquets o lo que siga, se canvia; si fa falta canviar el dia se canvia, però no. I se tindran que fer l'ànimo, eh?, se tindran que fer l'ànimo. Perquè és que la veritat és que jo m'he sentit moltes vegades desamparat, quan les treballadores de l'almacen, i m'he dut molt bé amb elles i elles amb mi, han vingut i m'han dit una sèrie de coses i m'han proposat una sèrie de coses i m'han reclamat una sèrie de coses. Una molt curiosa era el rellotge: "ací han de ficar un rellotge, perquè lo que no pot ser és que... —és que és de veres—, és que totes les dies mos fagen 3 o 4 minuts de ganxo". El *ganxo* diuen elles quan s'acaba la jornà, si acaben a les 8 o a les 5, pues sempre dos o tres minuts després. Això és un costum que... "Sí, però no vos preocupeu". Despús-demà, el rellotge en l'almacen. I ja no sé si el veien pa vore quan era l'hora que acabaven, o si estaen mirant el rellotge cada quart d'hora pa vore si ja s'acabava l'assunt, però bueno... I a vegades te plantejaven coses de dones, de lo que se parlen, de lo que se xarren entre elles... 70... crec que n'hi han 70 o 80 dones en COCALNI, pues claro. I jo a vegades m'he sentit desamparat amb la falta d'una dona en el Consell Rector a la que explicar-li "pues escolta, que açò... què fem?". Pues bueno, has tingut que apoyar-te com podies en la família i avant.

**Què interessant, això és un tema que no havia pensat en absolut, però em pareix interessantíssim.**

Mira, jo sóc el primer que me sorprèn, és a dir, jo a vegades, moltes vegades quan he parlat amb atres presidents de cooperatives i això "és que tu tens unes coses!". I bueno, jo tindrè unes coses, però tu dis-me a vore quin... "És que tu tens unes coses que...". Ja està bé tot. Bueno, pues ja està bé tot.

Vàrem fer un invento pa collir, perquè la collida serà la faena més desastre que hi ha hui en dia, la collida dels cítrics, eh? La vinya està mecanitzat i els cítrics és que... en acabant al coll els 20 quilos, saltant cavallons, apartant-se de les gomes, saltant reguers, carregant caixó a caixó... Pues vàrem fer un invento farà ja més de 20 anys, eh? Més de 20 anys. Que encà

---

<sup>1</sup> Cal remarcar que l'entrevistat s'està referint al cas concret de les cooperatives. La desigualtat de salaris entre homes i dones es manté en molts magatzems privats de la nostra comarca. És una qüestió que explica molt bé Mari Carmen Mora, treballadora i sindicalista veïna de Nules en la seua entrevista a Nulespèdia: [Mari Carmen Mora, històries de treball i lluita sindical als "almacens" de taronja.](https://www.lesalqueriespedia.com/arxiu/juan-safont/)



**Gran Creu de l'Orde del Mèrit Agrari imposada a Juan Safont el 15 de desembre de 2022.**

està en els camions, el camió-pluma, que ja collíem un palet, fèiem el palet en el terme, anava la pluma, pom, i se tirava el palet sencer dalt del camió, no tenies que carregar camió a camió. 20 anys després ha vingut la norma i la llei que diu que el xòfer del camió no pot carregar caixó a caixó, i dic, pues ara no teniu més que gastar la pluma. No teniu més remei que ficar la pluma ahí al camió. Pues bueno, quan vàem fer això en COCALNI, fa més de 20 anys, "tu estàs loco, això què vol dir" ... Tenia un problema i té un problema, és que al final els camions tenen tara i tenen un pes limitat, i la grua té un pes i te limita el pes de darrere. Però bueno, però lo que no podem fer és estar carregant caixó a caixó pa fer un palet dalt del camió. Fem-lo baix i amb la pluma el tirem dalt. Però bueno, ixes coses... a mi m'han dit moltes vegades "però tu de què vas?". Ui, pues bueno...

**Què interessant. És fascinant, tot el que contes és fascinant.**

I és real com la vida misma, eh?, és real com la vida misma. Jo sent moltes vegades, n'hi han alguns en televisió -la meua dona me riny-, ací n'hi ha u en Burriana que és Juanvi Moros [*director de la Cooperativa Sant Josep de Borriana*], agarren la carxofa ixa i amb el tema de Sud-àfrica, bueno... Jo he estat en Sud-àfrica, i ho he vist, sé lo que és. Però és contratemporà, és a dir que no... És lo mateix que diuen, la "reciprocitat". És a dir, el mateix que ens demanen... El dia que en Marruecos les dones

cobren igual que els hòmens que és lo que fem ací en els almacens, ixe dia m'ho dieu i alcomençarem a parlar de reciprocitat. O el dia que en Egipte els xiquets no treballen ixe dia m'ho dieu... I entonces escomençarem a parlar, no? Al final, la reciprocitat l'han limità assoles pa lo que és l'utilització de productes químics o productes postcollita. Bueno, i amb això què? Amb això què fem? El que pugues ficar un producte postcollita o no **[60 min.]**, amb això ja tens més mercat o tens menos i amb això ja has anul·lat als sud-africans? Vinga home, per l'amor de Déu. Per l'amor de Déu. Ara, tenim que ser iguals un i atres però pa tot, és a dir que els costos socials que tenim ací, que són normals i lògics pa la gent treballadora, ixos costos socials els mateix en Marruecos i el mateix en Egipte, el mateix en Argentina i en Sud-àfrica, entonces parlarem de reciprocitat. Jo per això no he sigut mai partidari, sempre he dit lo atre. Partidari no, jo no dic que no, perquè és molt difícil que jo diga que no a algo, però sempre he dit lo atre: prioritat comunitària. No estem en la Europa? En la Europa tamé hi ha que anar i tamé hi ha que vore lo que n'hi ha.

Mari-Carmen Molés.- "La Gran Cruz".

Juan Safont.- És una creu.

**Ara li farem fotos!**

Mari-Carmen Molés.- I ací és... tamé va vindre d'ANECOOP el...



Diploma de concessió de la Gran Creu de l'Ordre del Mèrit Agrari.

## CAMPAÑAS

### El cooperativista Juan Safont recibe la Gran Cruz de la Orden del Mérito Agrario

**Juan Safont Ballester**, el que fuera **presidente de Anecoop durante 11 años** (2003-2014), recibió el pasado jueves 17 de noviembre la insignia de la Gran Cruz de la Orden del Mérito Agrario, Pesquero y Alimentario, en la sección de Mérito Agrario, de manos del **Ministro de Agricultura, Pesca y Alimentación, Luis Planas**. La Gran Cruz es la más alta categoría de esta distinción civil española, que reconoce a las personas y entidades que destacan por su actuación en favor del agro español en cualquiera de sus manifestaciones.

Nacido en 1951 en Alquerías del Niño Perdido (Castellón), la trayectoria personal y profesional de Juan Safont ha estado siempre vinculada a la agricultura y al cooperativismo agrario, tanto como productor como por su implicación en la gestión, lo que le llevó a ser presidente de la cooperativa de la que era socio, Cocalni, entre 1989 y 2021.

Su inquietud y dedicación le impulsaron a implicarse de lleno en el cooperativismo de segundo grado, entrando a formar parte de los Consejos Rectores de Anecoop e Intercoop Qualitat i Serveis. Dos entidades que llegó a presidir entre 2003 y 2014 la primera, y de 2005 a 2007 la segunda.

Entre otros cargos, ha sido presidente de la industrial Agricultura y Conservas S.A. y vicepresidente de la Fundación Anecoop -dedicada al desarrollo de proyectos de I+D+I en el sector agroalimentario. Destaca también su contribución a la promoción de los productos hortofrutícolas, desde la presidencia de la Fundación Sabor y Salud y de la interprofesional Interfrutas, donde también ejerció como presidente y vicepresidente en legislaturas alternas.

Juan Safont, junto al ministro de Agricultura, Luis Planas, tras recoger la Gran Cruz de la Orden al Mérito Agrario.

Entre 2004 y 2014 presidió el Grupo de Cooperativas Citricolas de la Confederación de Cooperativas Agrarias de España (actual Cooperativas Agro-alimentarias de España). En su amplio y variado desempeño, ha destacado siempre por su implicación con el sector y la defensa de los intereses de las personas que trabajan en el campo. Sin olvidar nunca la necesaria labor de promoción para fomentar el consumo y poner en valor el sector agrario y la riqueza y variedad de sus productos.

Reportatge en la circular d'ANECOOP corresponent a la imposició de la Gran Creu.

### **Açò no és algo que tu demanes, açò és algo que algú valora...**

Mari-Carmen Molés.- No, no, li van cridar del Ministeri.

Juan Safont.- És molt curiós, i estrany. Me van escomençar dient-me... Claro, perquè jo en ANECOOP tenia un correu i quan vaig acabar en ANECOOP me vaig canviar al correu que tinc particular. Van escomençar cridant-me dient "desde el ministerio me piden el correo particular tuyo". Bueno, dic "pues pásalo". Era una secretària d'ANECOOP. I al cap de quinze dies me ve un correu del Ministeri que me convidaven a l'acte d'entrega... Me convidaven, convidat. A l'acte d'entrega de... la Gran Cruz al Mérito Agrario, no sé qué y no sé más. I dic, pues bueno, bé. I al dia següent me ve una nota de protocolo del Ministeri, dient que diga si tinc que anar i si tinc que anar que tinc dret a anar amb quatre convidats, que diga el número del carnet d'identitat i tot el tinglao. Dic, eh, però açò quin catxondeo és? Jo me'n vaig anar a València i averigua [risses]. Diu, pues sí, però no, és aixina. I la veritat és que se va aprovar, n'hi ha un Real Decret, se va aprovar el Real Decret en dilluns, el dimarts el va firmar el rei i m'ho van donar el dijous.

### **Ostres, més accelerat impossible. Sí, sí, sí, sí. Pocs tràmits hi han aixina d'ixa velocitat.**

Mari-Carmen Molés.- I Àngela te va dir "no es que estás invitado, es que la Gran Cruz te la dan a tí" [risses].

Juan.- Sí, això m'ho va dir ella perquè... Àngela és la que degué fer tot el meneo. I del Ministeri tamé, perquè després quan me la varen donar van vindre a saludar-me tres o quatre, u que treballava en el Ministeri però que venia d'Extremadura. I jo dic "ui, mare meua, si n'hi ha ací...". I de la Federació de Cooperatives de Madrid segur que tamé, però Àngela va ser la que va... però ho sabien ells, jo no.

### **Entonces tu te vas presentar allí i...?**

No, home, quan me vaig presentar sí, perquè ja van dir, no, la família i tal i qual.

(...)

Jo lo més difícil que he passat, per dir-ho d'alguna manera, és ser consejal catorze anys, que l'Ajuntament està ahí al costat, continuar vivint ací, perquè n'hi haven molts que quan l'Ajuntament estava tancat se'n veien ací. I no m'han tirat del poble ni m'ha fet cap manifestació ni res i continue vivint ací. Dic, això sí que és complicat.